

ZÁVĚREČNÝ PROJEKT

VARIANTA UKONČENÍ B

PORUCHY CNS U DĚTÍ

Téma: Poruchy CNS u dětí

Problém: Výskyt poruch CNS dětí v Moravskoslezském kraji.

Hlavní výzkumná otázka: Jaká je četnost poruch CNS u dětí z Moravskoslezského kraje, oproti dětem z ostatních krajů Moravy?

Vedlejší výzkumné otázky: Jaký je rozdíl mezi jednotlivými kraji Moravy? Je v Moravskoslezském kraji počet těchto dětí podobný, nebo výrazně odlišný (desítky až stovky dětí) oproti krajům jiným?

Tento výzkum se zabývá dětmi, které trpí nějakou formou poruchy centrálního nervového systému a zároveň se narodily a žijí v Moravskoslezském kraji. Oblast zájmu směřuje na jedince, kteří jsou trvale vystaveni různým škodlivým vlivům v kraji s největším množstvím těžebního průmyslu v republice. Je známo, že se zde častěji vyskytují zdravotní obtíže nejrůznějšího charakteru z důvodu nepříznivého životního prostředí. Pro účely tohoto výzkumu je důležité zjistit, do jaké míry toto prostředí působí na různé defekty v oblasti nervového systému. Z toho důvodu budou výsledky porovnávány se všemi kraji Moravy. Práce by měla objasnit, jaké jsou rozdíly oproti jiným krajům a zda má pobyt na Ostravsku skutečně tak velký dopad na vývoj dítěte. V současné době se neustále navyšuje počet dětí, které se rodí s poruchami CNS. Jde o nezadržitelný, nepříznivý trend, který je třeba zkoumat ve všech jeho aspektech a pomoci tak k možnému zlepšení situace. Výsledky výzkumu mohou být použity jako pádný argument odborníků a rodičů, kteří se denně potýkají se zdravotními problémy dětí. Hlavní výzkumnou otázkou tedy je: Jaká je četnost poruch CNS u dětí z Moravskoslezského kraje, oproti dětem z ostatních krajů Moravy? Výzkum bude prováděn formou dotazníků, adresovaným odpovídajícím zařízením, které mají tyto děti v péči.

Formulace cíle výzkumu: Cílem výzkumu je zjistit, jak se liší častost narušení CNS u dětí z Moravskoslezského kraje a u dětí, které bydlí mimo kraj a porovnat tyto nasbírané informace. Výzkum by měl také přiblížit a konkretizovat situaci v oblasti těchto poruch (například informovat o míře postižení apod.) a pomoci tak lepší představě o rozsahu problému. V ideálním případě budou výsledky odrazovým můstkem pro další bádání a rozšíření možností prevence, včasné diagnostiky a následné péče o tyto děti.

Kvantitativní výzkumná strategie

Vybrala jsem kvantitativní výzkumnou strategii proto, že oblastí mého zájmu jsou jednotlivé rozdíly v množství výskytu konkrétního jevu. Tento jev nezávisí na interpretaci či něčím názoru, ale na faktech, která mají pouze jednu možnost interpretace. Zajímá mě co možná nejpřesnější vyčíslení. Z takto získaných dat potom budu vyvozovat závěry, které mohou být považovány za relevantní a nezávislé. K tomuto použiji standardizovanou výzkumnou metodu (dotazník), kdy budu dle výsledků kvantifikovat vztahy mezi jevy a porovnávat je mezi sebou.

Hypotézy

Výskyt poruch CNS je závislý na kraji, ve kterém děti žijí.

- Jestliže je dítě z Moravskoslezského kraje, zvyšuje se šance, že bude mít poruchu CNS.
- Počet dětí s poruchou CNS v Moravskoslezském kraji, je vyšší, než ve všech ostatních částech Moravy.
- Čím dále od Moravskoslezského kraje dítě vyrůstá, tím se jeho šance na poruchu CNS snižuje.

Konceptualizace

Koncept: Poruchy CNS

Dimenze konceptu: porucha CNS jako vrozená vada, porucha CNS vzniklá v dětském věku

Porucha centrálního nervového systému u dětí je stav, kdy je vývoj mozku poškozen vlivem nepříznivého prostředí. Toto prostředí může být vnitřní a vnější. Vnější prostředí může ovlivnit již plod v době jeho vývoje a to skrz matku a/nebo po narození dítěte. Jedním z vnějších důvodů může být nepříznivé životní prostředí. Látky obsažené ve vzduchu, vodě a potravinách mohou ovlivnit vývoj mozku a způsobit tak jeho poškození. V České republice je několik krajů, kde funguje průmysl, jež do ovzduší a nejen tam vypouští člověku nebezpečné látky. Na Moravě je to zejména kraj Moravskoslezský. Zde je zvýšený výskyt zdravotních problémů nejrůznějšího charakteru oproti krajům jiným. Tyto problémy mohou mít různou závažnost a dopady na jedince.

Operacionalizace

Indikátor č.1.: porucha CNS

- Druh postižení
- Doba vzniku
- Rozsah postižení

Indikátor č. 2.: kraj Moravy

- Moravskoslezský
- Olomoucký
- Zlínský
- Jihomoravský
- Vysočina

Indikátor č. 3.: prostředí

- Město
- Venkov

Sběr dat pro tento výzkum bude probíhat formou dotazníku, každá otázka bude mít několik variant odpovědí, případně volnou odpověď. Dotazník bude vložen na server Vyplňto.cz, kde bude přístupný pro vyplnění po dobu šesti týdnů od odeslání informačních emailů. Tyto emaily budou posílány do speciálně pedagogických poraděn (vždy minimálně do pěti-dále dle počtu v kraji, náhodně vybraných státních subjektů) po celém území Moravy a to vedoucímu a jednomu z pracovníků. Email bude informační, budou zde důležité informace o výzkumu, jeho záměru a cílech, o výzkumníkovi a důvodech, proč je takový projekt uskutečňován.

Bude obsahovat předpokládanou dobu vyplňování dotazníků, příslib zaslání výsledků výzkumu a kontaktní informace pro případné dotazy. Zkoumány tedy budou počty dětí s poruchami CNS prostřednictvím statistik (zpracovávaných pro interní potřeby) a zkušeností speciálně pedagogických center, kam tyto děti pravidelně docházejí. Vzhledem k tomu, že do speciálně pedagogických center nechodí jenom žáci s poruchami CNS, bude nutné dotazník koncipovat tak, aby z celého počtu dětí byla redukována pouze ta část dětí s poruchami nervového systému. Doufám, že z každého z krajů dostanu zpětnou vazbu minimálně ze dvou center tak, aby byla zachována validita výsledku.

Sběr dat

Dobrý den,

Dovoluji si Vás touto cestou oslovit jakožto odborníka ve svém oboru a požádat Vás o vyplnění krátkého dotazníku. Tento dotazník je součástí výzkumu, jehož záměrem je zmapovat situaci poruch centrálního nervového systému u dětí. Zjišťuji, do jaké míry závisí oblast, do níž se dítě narodilo a kde žije na poruchy centrálního nervového systému a jak širokosáhlý má dopad. Výsledky tohoto výzkumu mohou být použity jako pádný argument pro zlepšení prevence a následné péče o postižené děti. Buďte, prosím, tak laskavi a věnujte tomuto dotazníku 25-35 minut svého času. Je dostupný na serveru Vyplňto.cz a bude přístupný následujících šest týdnů. Veškeré získané informace budou použity pouze v rámci vědeckého bádání a nebudou jinou formou šířeny.

Jsem studentkou Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity, oboru speciální pedagogika. Tento výzkum probíhá za odborného dohledu specialistů na naší univerzitě. V případě jakéhokoli dotazu mě, prosím, neváhejte kontaktovat prostřednictvím emailu: uhrova.verca@seznam.cz nebo telefonu: 724934263. Budete-li mít zájem, ráda Vám výsledky výzkumu zašlu.

Předem děkuji za ochotu

Veronika Uhrová

Dotazník

Příklad vyplnění:

Kolik šálků kávy vypijete týdně?

- Žádný
- 1-2
- 3-5
- 5-8
- Více než 8 šálků kávy týdně

Jakou hudbu z nabízených možností nejčastěji preferujete? Uveďte k položkám čísla 1-5 dle četosti, kdy 1 je nejméně často (nebo vůbec) a 5 nejvíce.

- Klasickou 3
- Pop 4
- Rock 5
- Folk, country 2
- Dechovka 1

Ostrý dotazník

1) V jakém kraji Moravy se vaše SPC nachází?

- Moravskoslezském
- Olomouckém
- Zlínském
- Jihomoravském
- Vysočina

2) V jakém městě vaše SPC sídlí?

(.....)

3) Kolik dětí ve vašem SPC v současné době evidujete?

(.....)

4) Kolik dětí s poruchami CNS v současné době evidujete?

- Do 200
- Mezi 200-400
- Mezi 400-600
- Mezi 600-800
- 800-1000
- Více než 1000 klientů

5) Jak často k vám tito klienti většinou dochází? Uveďte k položkám čísla 1-4 dle četosti, kdy 1 je nejméně často a 4 nejvíce.

- Jednou za měsíc
- Jednou za tři měsíce
- Jednou za půl roku
- Jednou za rok

6) Do jakého stupně postižení (*dle klasifikace uvedené v zákoně 206/2009 o sociálních službách, dostupná na: http://www.zms.sk/pravo/kulto/206_2009.pdf*) spadá většina vašich klientů s poruchami CNS?

- 1. Stupeň
- 2. Stupeň
- 3. Stupeň
- 4. Stupeň

7) Do jakých oblastí se porucha CNS manifestuje u vašich klientů? U každé z kolonek je-li to možné, uveďte orientační číslo počtu klientů.

- Somatopedické (.....)
- Mentální (.....)
- Specifické poruchy učení a obtíže v chování (.....)
- Logopedické (.....)
- Zrakové (.....)
- Sluchové (.....)
- Kombinované (.....)

8) Kolik vašich klientů je v integraci v běžné škole a kolik jich musí navštěvovat speciální vzdělávací zařízení? U každé z kolonek je-li to možné, uveďte konkrétní číslo počtu klientů.

- Integrace (.....)
- Speciální vzdělávací zařízení (.....)

9) Kdy u dětí (vzhledem k vývoji) k těmto postižením došlo? U každé z kolonek uveďte konkrétní číslo počtu klientů.

- Prenatálně (.....)
- Během porodu nebo těsně po něm (.....)
- Během prvních dvou let života (.....)
- Později (.....)

10) Z jakého kraje Moravy jsou vaši klienti s poruchami CNS? U každé z kolonek, je-li to možné, uveďte orientační číslo počtu klientů.

- Moravskoslezský (.....)
- Olomoucký (.....)
- Zlínský (.....)
- Jihomoravský (.....)
- Vysočina (.....)

11) Kolik z vašich klientů s poruchami CNS žije trvale ve městě a kolik na vesnici? Vyjádřete číslem.

- Město (.....)
- Vesnice (.....)

Děkuji za Váš čas a ochotu!

Možné problémy

Vzhledem k charakteru výzkumu vidím možné problémy v následujícím: nízká návratnost dotazníků, nepřesné informace, výzkum nebude dobře pochopen, neochota sdělovat interní informace. Poslední položkou se dostávám k možnému etickému problému s tím, že ačkoli budou data použita pouze pro zcela odborné účely a nebudou získávána data konkrétních dětí, může výzkum působit tak, že operuje s citlivými daty. Z toho důvodu jsem i v průvodním dopise přislíbila profesionální přístup a diskrétnost. Nízké návratnosti lze jen těžko předejít po rozeslání informačních emailů a zpřístupnění výzkumu. Řešila bych ji tím, že bych provedla tzv. pilotní výzkum a získala tak zpětnou vazbu na to, jak je dotazník postaven a zamezila tak nízké návratnosti například z nepochopení apod. Uvedla jsem na sebe kontakt s tím, že ochotně obsah dotazníku i celý výzkum objasním, takže doufám, že v případě nejasností by mě respondenti kontaktovali s dotazy.

Literatura

GAVORA, P., *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 8085931796

CHRÁSTKA, M., *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada, 2007. ISBN 9788024713694

PUNCH, F.K., *Základy kvantitativního šetření*. Praha: Portál, 2008. ISBN 9789073673819

ŠLAPAL, R., *Vývojová neurologie pro speciální pedagogii*. Brno: Paido, 2007. ISBN 9788073151607

SANES, D.H., *Development of the nervous system*. San Diego: Academic Press, 2000. ISBN 012300330X

MENKES, J.H., *Dětská neurologie I*. Praha: Triton, 2011. ISBN 9788073873417

PIPEKOVÁ, J. et al. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: Paido, 2010. ISBN 9788073151980

KOTULÁN, J., *Vliv rozdílného životního prostředí na tělesný vývoj a zdravotní stav skupin dětské populace*. Brno: Katedra hygieny LF UJEP, 1980

SLOWÍK, J. *Speciální pedagogika: prevence a diagnostika, terapie a poradenství, vzdělávání osob s různým postižením, člověk s handicapem a společnost*. Praha: Grada, 2007. ISBN 9788024717333

LESNÝ, I. et al, *Obecná vývojová neurologie*. Praha: Avicenum: 1987

Ke zjištění toho, co chcete zkoumat, by se určitě daly využít již existující statistiky, které Vám přinesou reprezentativní výsledky. Postavit výzkum na zjištění několika čísel není dostatečné, zkuste problém pojednat jinak, zaměřit se na souvislosti atd., a na to, co můžete zkoumat v rámci omezených prostředků a času, který máte.